

Avskrift av artiklar från ÖP. Obs styckena om uppväxt och härstamning är felaktigt i båda artiklarna. Hans var född och uppvuxen i Kläppe, Kyrkås och tillhörde **inte** Stugusläkten. Hans och hustrun Brita, född i Lungre, ärvde fastigheten Bringåsen nr 2 år 1855 av Britas föräldrar som några år tidigare köpt in den. Gården var då nyligen utflyttad från bykärnan efter laga skiftet och bestod mest av skog och myrar.

ÖP 1969-02-01

HANS ANDERSSON skarpögd riksdagsman i lantmannapartiet-

RIKSDAGSMÄN av idag – säg om inte blicken och resningen hos denne elegante jämte, avporträtterad för 100 år sedan, understryker talesättet – ”arvet förpliktar”.

Jämtlänningen med den synbara skärpan i blicken är riksdagsmannen **Hans Andersson**, Brynje nr 2, Kyrkås. 1826 – 1900.

- Han representerade Lantmannapartiet under 18 riksdagar 1870 – 1890.
- Landstingsman i 30 år.
- Ordnade med skola i Kyrkås.
- Arbetade intensivt för järnväg till Jämtland.
- Vasariddare.

EN AV DE FYRA sönerna var, **A. J. Hansson** Bringåsen 2. Han var bl. a. direktör för Lantmannabanken i Östersund och ende bonden bland grundarna av Vången.

Samlar riksdagsmän nu för tiden foton? Så gjorde man tydligen för 100 år sedan eftersom Hans Andersson och andra riksdagsmän porträtt samlats hos hälsingekollegan **Magnus Jonsson**, Vansäter, Bergvik. Även han en märkesman i sin provins, Hans föräldrar, båda syskonen och alla släktingarna var ivriga anhängare av den religiösa sekten **Erik-Jansarna** och de emigrerade samtliga till Amerika 1846.

Magnus Jonsson, 19 år, vägrade att följa med. Fattig och utlämnad arbetade han sig fram till välstånd och stort förtroende i bygden – och var riksdagsman under åren 1870-1887.
EMEX

Den tredje betydande jämtländske riksdagsmannen på 1870- och 1880-talen var **Hans Andersson** i Bringåsen. Född och uppväxt på den gamla släktgården i Bringåsen, Kyrkås, blev han redan tidigt en betrodd man inom såväl socknen som i landstinget. Han tillhörde den berömda Stugun-släkten med Gjurd Bodakarl från 1200-talet som stamfader. Släktens historia har utretts bl a av Hans Anderssons son, Anders Johan Hansson i Bringåsen, f 1857, d 1932, även han mångsidigt verksam inom kommunen och framför allt landstinget, vars förvaltningsutskott han tillhörde 1913 – 27.

Myndig man

Hans Andersson i Bringåsen var en myndig man och något av en bondehövding. Han låg absolut inte på latsidan och man kan förstå hans negativa omdöme om länskamraten **Per Olof Eriksson** i Fanbyn, Sundsjö, som 1882 – 87 representerade Jämtlands östra domsaga i andra kammaren och om vilken Hans Andersson yttrade: ”Jag hade stora förhoppningar på Per Olof Eriksson, men jag bedrog mig. Han tycktes bara vilja äta och sofva samt utqvittera arvudet”.

Själv var Hans Andersson under sin 21-åriga riksdagsmannatid fram till 1890, då han i valet blev utslagen av folkskolläraren J Nordin i Hammerdal, outtröttligt verksam. Enligt Jöns Bromée i hans ”Memoirer” kunde man ”se honom tidigt på morgnarna och sent på kvällarna, användande sina långa ben, för att besöka en vacklande vän eller de styrande i Nya lantmannapartiet, för att i tid leda den vacklande eller rådpläga med de senare om nya strids- eller intrigplaner, i hvilkas konst han var styf”.

Inflytande

Hans Andersson hörde till dem som inte syntes så mycket i riksdagsprotokollen men som verkade desto mera bakom kulisserna. Som talare gjorde han sig inte så bemärkt, i varje fall inte i plena, men i de utskott han tillhörde hade han ett betydande inflytande, speciellt de sista riksdagsåren, då han var ledamot av statsutskottet.

Enligt Bromée var Hans Andersson konservativ. Han anslöt sig visserligen till det odelade Lantmannapartiet alldeles i början på sin riksdagsmannatid, men han tillhörde partiets återhållande krafter och ”det sved nog i honom mången gång, då han hörde hur den gamle Carl Ifvarsson, i teten för de nya moderata framtidsmännen, drog i härnad mot reaktioner och lifsmedelstullbeskattningen”. HA torde redan i slutet på 1870-talet varit övertygad protektionist och det var självklart att han vid Lantmannapartiets sprängning 1888 skulle ansluta till det protektionistiska Nya lantmannapartiet. Enligt Bromée ”understödda han allt havd 1888 års tullreglering i nåder åskade” och röstade t o m för ”munkorgslagen”. Han och Bromée stod alltså på skilda barrikader, men den senare menar, att i frågor som icke rörde tull kunde HA vara tillmötesgående och i landstinget hade Br före sin riksdagsmannatid haft ett bra samarbete med honom. Trots sin myndighet var HA utan ”högmod och öfversitteri” och i umgänge en bland de angenämaste, när det inte var fråga om politik.

I en för Jämtland och Östersund betydelsefull fråga skilde sig Hans Andersson från sina länskamrater och gick istället ihop med ångermanlänningarna, nämligen i frågan om vilken sträckning den s k tvärbanan skulle ha. Han var närmast fanatisk företrädare för den s k Håsjölinjen (TorpsHAMMAR – Håsjö – Stugun – Lit – KrokOM etc med bibana KrokOM – Östersund).

I och för sig var det inte så anmärkningsvärt. Han representerade ju Jämtlands norra valkrets, alltså tingslagen Lit, Hammerdal och Ström, i andra kammaren och ville naturligtvis att järnvägen skulle gå så nära hans trakter som möjligt. Han utgav i jan 1876 en broschyr med titeln ”Tankar om de föreslagna jernbanorna i Norrland”, däri han bl a menade, att en järnväg utefter Indalsälven inte, som anhängarna till Revsundslinjen (TorpsHAMMAR – Ånge – Bräcke – Revsund – Östersund – KrokOM etc) påstod, skulle utkonkurreras av älven som flottled, då enligt HA flottningskostnaderna skulle bli större än kostnaderna för järnvägstransport.

Samtidigt hävdade andra anhängare av Håsjö-linjen, att flottningen på Ljungan och Gimån skulle utkonkurrera järnvägstransport av timmer utefter Revsundslinjen. Argumenten gick m a o inte ihop.

Nästan förakt

Revsundslinjens företrädare (t ex grosshandlaren N O Näs i Östersund) talade med nästan förakt om hur öde de trakter var, genom vilka Håsjölinjen skulle gå, men Hans Andersson i sin tur överdrev med att påstå att den sistnämnda linjens folkmängdsområde med 50 % översteg den förstnämndas. Om man räknade den egna linjens folkmängdsområde maximalt och motståndarlinjens minimalt, kunde man kanske komma fram till så divergerande resultat.

Mest invändningsfri är HA:s argumentation när han påstår att Håsjölinjen skulle bli mera betydelsefull för norra Jämtland, t ex Hammerdal, en bygd med stora framtidsmöjligheter. Mest tvivelaktiga är hans propåer vad beträffar Östersund. Han försöker på allvar göra gällande, att Östersund närmast skulle ha nackdelar av att järnvägen gick via staden. "Hvad nytta kan väl staden tillskyndas derigenom att många bantåg genomlöpa densamma, om den icke blir centrum för en eller annan del af provinsens handel?" Tvärtom skulle en bibana vara bättre, för då skulle ju passagerarna tvingas stanna i Östersund! Han menar, att städer har gått tillbaka, sedan de fått järnväg, medan köpingar och andra handelsplatser har uppstått. På denna punkt blev han alls inte sannspådd, då ju Östersund genom järnvägens tillkomst upplevde en närmast makalös utveckling.

Betecknande för HA och även för den starka frammarschen för nykterhetsrörelsen i Jämtland vid denna tid är hans motion vid 1882 års riksdag om "förbud för utskänkning af spirituösa drycker vid läger under vapenöfningstider". Till grund för motionen låg en petition från 456 man ur Jämtlands fältjägarcorps, i vilken begärs, att "all utskänkning af spritdrycker vid corpsens marketentier måtte afskaffas". Motionen föll i första kammaren men bifölls efter stor en debatt i andra kammaren. I den yttrade bl a HA: "Ingen förståndig människa lär vilja släppa ynglingarne till ett läger, der de få öfva sig lika mycket i dryckjom som i exercis." Gentemot påståendet, att det var militärbefälets sak att tillåta eller förbjuda spritutskänkning, genmålte länskamraten Gunnar Eriksson i Mörviken, att militärbefälet vid Jämtlands fältjägarcorps tagit mycket illa vid sig och för framtiden föresatt sig att stävja opinionsyttringar från manskapets sida. Sigfrid Wieselgren, en son till den store nykterhetskämpen Peter Wieselgren, tog manskapet i försvar och kallade deras petition "ett epitaphium (gravminnestavla) öfver vår gamla stam", d v s över indelningsverkets soldater.

Hans Andersson, som avled år 1900, var ännu på gamla dagar en mycket ståtlig karl. "Genom sin resliga hållning och tilltalande figur, något som också tilldrog honom fruntimrens uppmärksamhet... fick han ofta i dagligt tal och skämtsamt heta: Hans exeläns".

Hans Jacobsson

FOTNOT: Tidigare artiklar i serien har varit införda 19, 21, 23, 26 februari, 9, 10, 11, 12 april samt 2 maj och 17 maj.